

Izvirni znanstveni članek (1.01)
Bogoslovni vestnik 75 (2015) 1, 99—116
 UDK: 27-789.5(497.4Ljubljana)"17"
 Besedilo prejeto: 10/2014; sprejeto: 3/2015

Stanislav Južnič

Akademski predniki in starši generala jezuitov, Gabrijela Gruberja

Povzetek: Opisani so omikani izobraženci, ki so službovali v Ljubljani kot člani stare jezuitske družbe, z njihovim najuspešnejšim predstavnikom, Gabrijelom Gruberjem, na čelu. Omejujemo se na dobo domala sedmih desetletij od začetkov filozofskih študijev novembra 1704 do začasnega zatrtja Družbe Jezusove leta 1773. V tem obdobju je v Ljubljani delovalo 663 jezuitov, med njimi 501 pater in magister; drugi so bili pomočniki, ki niso imeli univerzitetne izobrazbe. Obravnavan je predvsem znanstveni domet ljubljanskih patrov in magistrov v luči dosežkov njihovega najvidnejšega predstavnika G. Gruberja. Sklepi so uporabljeni kot oris pogojev, potrebnih za razvoj ljubljanskih učenjakov, predvsem Gabrijela Gruberja. Intelktualni razvoj tedanjih omikancev nam je v pomoč pri opredelitvi vloge Stare družbe Jezusove na Slovenskem.

Ključne besede: ljubljanski kolegij Stare družbe Jezusove, Gabrijel Gruber, zgodovina matematike in tehnike med Slovenci

Abstract: **Academic Ancestors and Parents of the General of the Jesuit Order Gabriel Gruber**

The study focuses on the educated members of the Jesuit Society who worked in Ljubljana, particularly on their most eminent representative, Gabriel Gruber. The period of time under investigation is limited to the nearly seventy years that passed from the founding in Ljubljana of the Faculty of Philosophy in November 1704 to the suppression of the Jesuits in 1773. At that point Ljubljana hosted a total of 649 Jesuits, including 487 Fathers and masters; the rest of them were temporary helpers who had not completed their university studies. The scientific and engineering achievements of Gabriel Gruber are the best the Jesuit College in Ljubljana has ever produced. Gruber's success is viewed in a broader context that helps evaluate the importance of the Jesuits in Carniola. The accomplishments of Gruber and his Ljubljana companions are presented as a measure of the role the old Jesuit Society played in the area of modern Slovenia.

Key words: College of the Old Jesuit Society in Ljubljana, Gabriel Gruber, history of mathematics and technology among Slovenians

1. Uvod

Človekova dejanja in nehanja na umskem polju opredeljujejo tako njegovi starši in njihov rod kakor akademski predniki na šolah, ki jih je oseba obiskovala. Težko je reči, kateri dejavnik je bolj pomemben za razvoj posameznikovega duha. Poleg tega učenjak bere in išče druge vire znanja zunaj šole, dandanes še bolj kakor kadarkoli prej ob uporabi svetovnega spleta. Tu bomo opisali rod staršev Gabrijela Gruberja in njegove akademske prednike s tedanjih srednjeevropskih univerz. Vprašanje o knjižnih vplivih na njegov razvoj, ki so potekali vzporedno z nauki formalnih učiteljev, pa je veliko težje; ni ga lahko uvrstiti v formalni okvir oziroma ponazoriti ga z rodovnikom, čeprav so na voljo podatki o knjigah iz knjižnice Gruberjeve ljubljanske katedre.

2. Dosedanji dosežki in raziskovalni postopek

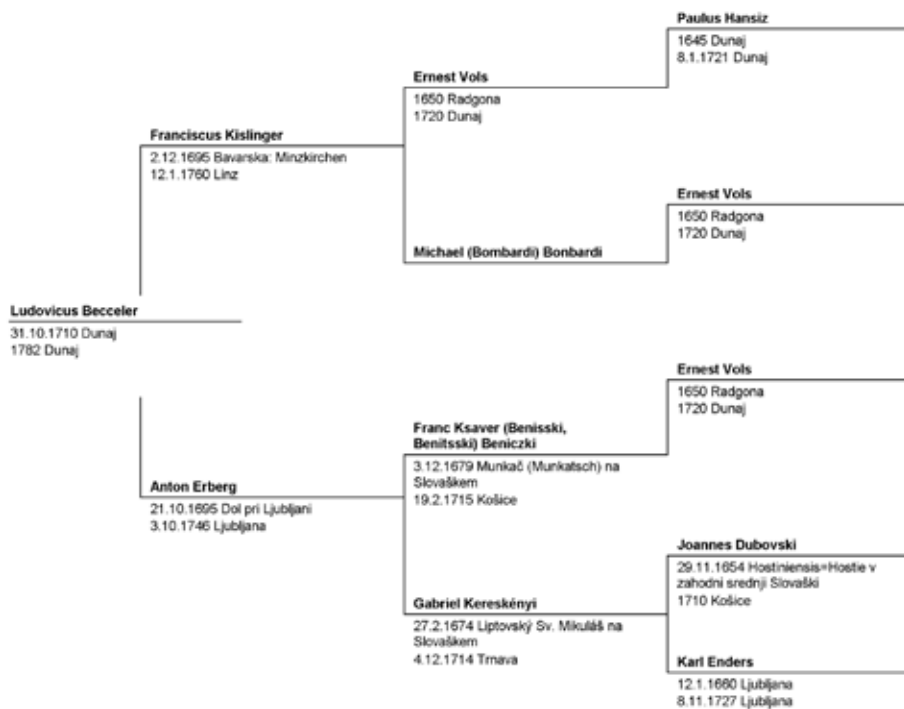
Pri iskanju Gruberjevih staršev in prednikov se opiramo predvsem na avstrijske cerkvene matrike, ki ponujajo podatke o krstih, oklicih, porokah, pogrebih in o plačilih stroškov za poroke in za pogrebe. Uporabljene matrike so predvsem iz dunajskih osrednjih cerkvah sv. Mihaela in sv. Štefana, prav tako pa so nepogrešljive matrike župnije sv. Štefana v Amstettenu vzhodno od Dunaja blizu Linza.

Veliko raziskav rodu Gabrijela Gruberja je opravil nekdani jezuit, zgodovinar Edward Winter (* 1896; † 1982) za Nemški biografski leksikon; nekaj ne vedno povsem neoporečnih podatkov je v Slovenskem biografskem leksikonu in v pisanju V. Steska. Predvsem velja pripomniti, da je v slovenskem zgodovinopisju vse predolgo kraljevala napaka o Gabrijelu in o Tobiju Gruberju kot polbratih, čeravno sta bila povsem prava brata. Poleg tega je Winter navedel napačno krstno ime Gruberjevega deda po materini strani (Winter 1961, 131; Steska 1905, 45).

Iskanje Gruberjevih akademskih prednikov je nekoliko drugačne narave in do neke mere novost, čeprav je G. Gruber vključen v projekt matematične genealogije državne Univerze Severna Dakota v mestu Fargo (<http://genealogy.math.ndsu.nodak.edu/id.php?id=140923>).

Uporaben vir podatkov za določanje akademskih prednikov so vsakoletni katalogi Avstrijske jezuitske province in njihova razvrstitve v jezuitske matrike članov reda, ki jih je z zavidanja vredno natančnostjo objavil L. Lukács. Lukácsove enciklopedije je mogoče dopolnjevati s podatki drugih jezuitskih leksikografov (Lukács 1987–1988; Fejér 1985, 1986, 1990; Fischer 1978, 1987; Sommervogel 1890–1900; Stoeger 1855).

Lukácsov popis nam kot glavni vir za risanje Gruberjevega akademskega rodoslovja pove, na katerih univerzah je Gruber študiral. Iz vsakoletnih poročil Avstrijske jezuitske province lahko potem pri ustreznih kolegijih preberemo, kdo so bili njegovi profesorji. V tem prispevku se bomo zanimali predvsem za Gruberjeve akademske prednike na področju eksaktnih ved. Izbiro tehniških strok utemeljemo z dejstvom, da je bil G. Gruber vsaj v svojem ljubljanskem obdobju predvsem inženir, to pa velja še vsaj za začetna leta njegovega delovanja v Rusiji. Seveda bi

Slika 1: *Akademski predniki graškega rektorja Beccelerja, rektorja v času Gruberjevega graškega doktorata. Beccelerjev dunajski profesor fizike je bil Kranjec Anton baron Erberg, poznejši ljubljanski rektor.*

bilo možno podobno drevo sestaviti tudi glede na njegove teološke študije in na doktorat iz teologije. Gruber je doktoriral iz teologije na univerzi v Gradcu leta 1767 pod rektorjem Ludovicusom Beccelerjem (* 31. 10. 1710, Dunaj; SJ 14. 10. 1726, Dunaj; † 1782, Dunaj), imenovanim za obdobje od 19. 7. 1766 do leta 1769. Becceler je leta 1725 študiral fiziko na Dunaju, med letoma 1737 in 1740 pa teologijo v Gradcu. Študij je končal leta 1743 kot graški predavatelj poetike in nato retorike, s tiskanim teološkim doktoratom, posvečenim Mariji Tereziji, pri promotorju, graškem profesorju fizike in nato metafizike, Belgijcu Petru Halloyju, poznejšem mariborskem rektorju. Leta 1746 je Becceler predaval fiziko v Linzu, nato pa je kot profesor filozofije na Terezijanišču znova predaval fiziko leta 1749 (Geelhaar 2010, 153; 168; *Catalogus personarum & officiorum Provinciae Austriae Societatis Jesu pro anno 1742*, 10; 1743: 10).

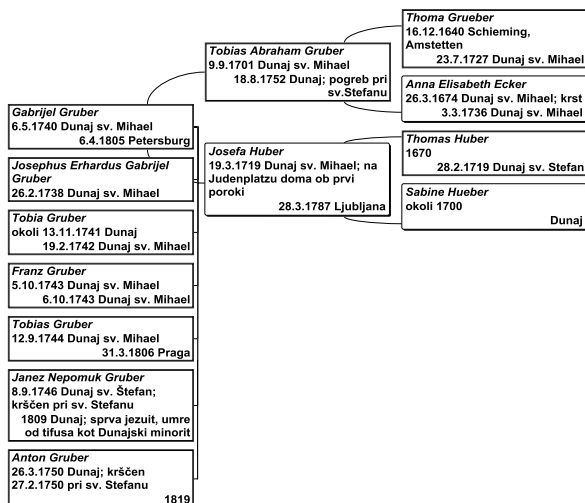
Postopek ugotavljanja jezuitskih akademskih prednikov s področja matematično-tehniških ved temelji na dveh obdobjih posameznikovega študija: na triletnem študiju filozofije in na poznejši eno- ali večletni specializaciji s področja matematičnih ved, ki so njega dni v obliki uporabne matematike zajemale večino inženirskih strok. Triletni študij filozofije so jezuiti delili na logiko, fiziko in metafiziko. Fiziko so seveda predavali v drugem letniku, matematiko pa ob nekaterih spremembah pred-

vsem v prvem, pa tudi v drugem letniku. V zadnjih letih pred prepovedjo jezuitov je študij filozofije na univerzah obsegal le dve leti, v matrike pa niso več vedno navajali imen posameznih letnikov (logika, fizika, metafizika) kakor dotlej. Končan filozofski študij je bil uvod v praktično delo magistra, ki je nato dve ali več let predaval na nižjih študijih oziroma specializiral matematične vede in/ali jezike. Dobo specializacije iz matematičnih ved in jezikov so pisci jezuitskih matrik navajali kot repeticije iz matematike oziroma jezikov. Repetitorij je vodil profesor repetitorjev matematike, število repetitorjev pa je v posameznih letih na različnih univerzah močno nihalo, od nekaj magistrav do ducata ali več. Profesorji fizike so do srede 18. stoletja predavali celotni trienium filozofije ali celo dva zaporedoma. Tako so po predavanjih fizike prešli s svojimi študenti v naslednji letnik in jim predavali metafiziko. Profesorji matematike so delovali bolj podobno današnjim in so svoj predmet poučevali po več let zapored. Profesorji repetitorjev matematike pa so bili med vsemi najbolj profesionalni in so svoje delo navadno opravljali daljše obdobje. Delovali so samo na nekaterih univerzah Avstrijske jezuitske province, in to na Dunaju, v Gradcu in v Trnavi. S tehniško-matematičnimi strokami sta se poleg njih na večjih univerzah ukvarjala še prefekt astronomsko-meteorološkega observatorija in prefekt matematičnega muzeja, ki je dejansko vodil laboratorijsko zbirko fizikalnih, kemijskih in matematičnih učil. Na manjših visokih šolah, kakor je bila ljubljanska, se je z astronomijo ukvarjal profesor matematike (denimo Janez Schöttl), za zbirko učil pa je skrbel profesor matematike/fizike, sprva je bil to kar njen ustanovitelj Bernardin Ferdinand Erberg. V zadnjih letih pred prepovedjo jezuitov so začeli zaposlovati še posebne profesorje mehanike in kmetijstva, ki pa so imeli specialen status v kolegiju, saj so bili zaposleni prek kmetijskih družb posameznih pokrajin kot ustanoviteljic njihovih stolic. Razlika je ostala očitna tudi po prepovedi jezuitov, ko so v Ljubljani na katedri za filozofijo predavali profesorji matematike, fizike in logike z metafiziko; profesor mehanike Gabrijel Gruber pa je poučeval na svoji lastni katedri kot edina učna moč.

Filozofski študij in za njim praksa z morebitnimi repeticijami matematike/jezikov sta bila za prihodnjega jezuitskega patra pogoj za vpis na teološko fakulteto. Pri laikih je bila končana filozofska fakulteta lahko tudi pogoj za matrikulacijo na drugi dve razpoložljivi fakulteti v habsburški monarhiji, na medicinsko in na pravno. Vzporedno so se v 18. in v 19. stoletju razvijale še tehniške visoke šole, ki so pozneje prerasle v tehniške univerze na Dunaju, v Gradcu in v (Budim)Pešti, zunaj avstrijske jezuitske province pa predvsem v Pragi in v Brnu. Pravnih, tehniških in predvsem medicinskih študijev jezuiti Stare družbe praviloma niso obiskovali.

3. Predniki staršev Gabrijela Gruberja

Že dolgo je znano, da so bili vsi v Ljubljani delujoči bratje Gruber rojeni na Dunaju, njihov oče pa je bil premožen orožar. Tudi dejstvo, da je njihova mama umrla v ljubljanski vili Podrožnik, ni neznano, saj so se umetnostni zgodovinarji od nekdaj zanimali za slike, ki jih je Gabrijel Gruber iz svoje palače prenesel v vilo Podrožnik, potem ko so mu v Ljubljani začela goreti tla pod nogami. Vse druge ugotovitve iz

Slika 2: Predniki Gabrijela Gruberja po vseh vejah njegovih staršev.

tega pisanja pa so večinoma novost tako v slovenskem kakor v drugem zgodovino-
nopolju.

Gruberjev rod izhaja iz vasi Schieming (danes Schemming) 2 km severno od Amstettenu pri Linzu. Iz bližnjega Linza je bil njihov sorodnik in Gabrijelov vzornik, prvi jezuitski obiskovalec Tibeta, Johan Gruber. Schemming je sodil pod deželno pravo in zemljiško gospodstvo gradu Seisenegg na vzhodu, kjer so se številni Gruberji udingali za vsakdanji kruh. Njihovo družinsko ime je bržkone izšlo iz rudarjenja ob obalah bližnje reke Ybbs na planoti pod Alpami. Nakopani baker so iz tega območja celo izvažali za meje habsburške monarhije. Domača vas je bila majhna, z dobro, a neenakomerno postavljenimi hišami. Uporabljali so odlično pitno vodo alpskih brzic, do Amstettenu pa je bilo tri četrt ure hoda. 20 km južno od Amstettenu srečamo že obronke Severnih Apneniških Alp s pomembno kraško gmoto Hochschwab; tako so že predniki ljubljanskih Gruberjev dobro poznali kraške pojave. Leta 1837 je vas Schemming štela štiri hiše, v katerih je živelo le pet družin. V povprečju je imela vsaka družina po enega konja in vola, po dve kravi in prašiča, obenem pa še po štiri ovce. Dodatne dohodke je ponujalo poljedelstvo in tudi sadjarstva se umni kmetovalci niso branili. Tradicionalno kmečko življenje Gruberjevih prednikov je stoletja ubiralo svoja pota. Mlajše sinove s kmetij so pobirali v 49. pešpolk; ded Gabrijela Gruberja je bil eden tistih, ki naj bi dolgih sedem let služili cesarju. Njegova morda ne povsem prostovoljna odločitev za vojaško suknjo in bridko sabljico je bila verjetno povezana z bleščečo opravo (Johanna) Philippa Rudolfa grofa Tattenbacha, ki je dobil čin generalmajorja leta 1704, FZM pa je postal leta 1723. Visokorodni grof je bil rojen v Amstettenu, bil je sin Wolfa Dietricha grofa Tattenbacha (* 1626) in domačinke Eve Polyxene von Amstetten. Philipp Rudolf je stanoval v Amstettenu kot guverner med letoma 1660 in 1668, prav v tem času pa je ded Gabrijela Gruberja Thomas zapustil domačo vas. Postal je du-

najski mestni stražar že pred letom 1671 (Schweickhardt 1837, 21; Amstetten, Taufbuch Pfare St. Stephan, 03-Taufe_0001: Kronika Linza za leto 1662, kakor jo je dne 2. 9. 1821 zapisal Benedict Susch, dekan župnije Amstetten; predgovor k drugi knjigi krstov, Amstetten, Taufbuch Pfare St. Stephan).

Več generacij prednikov Gabrijela Gruberja je v podalpski vasi Schemming uporabljalo ime Georg za svoje najstarejše sinove in dediče kmetije. Tridesetletna vojna se je globoko zasekala v te kraje in v marsikateri hiši se je razlegal jok. Kraj je bil močno razdeljen med obe vojskujoči se veri. Gospodstvo Seisenegg je postalo središče protestantske kulture na celotnem območju. Leta 1591 je dr. Johann Linsmayer (* 1542; † 1608) kupil graščino Seisenegg skupaj z nekaterimi drugimi v Spodnji Avstriji in na Štajerskem. Pravniške študije je dokončal v Italiji, nato pa je postal cesarski svetovalec. Leta 1602 je dobil za svoje zasluge plemiški naslov von Greiffenberg, baronski naslov pa je prejel tik pred smrtjo, leta 1608. Vodil je tudi rudnik bakra v kraju Radmer na Zgornjem Štajerskem zahodno od Eisenerza; tam je zaposloval 200 rudarjev. Njegov sin in dedič, Johann Gottfriedt von Greiffenberg (* 1577; † 1641), si je omisil talilno peč na gradu Seisenegg leta 1612, čeprav jo je moral ponovno kupiti, potem ko je poravnal očetove dolgove. Poetska hči Johanna Gottfriedta je bila slovita Catharina Regina Greiffenberg baronica Seisenegg (* 1633; † 1694). Precej ponesrečeno je poročila svojega lastnega polstrica Hansa Rudolfa Greiffenberga (* 1608; † 1677), nadvse domiselno pa je s svojim šarmom iz gradu Seisenegg ustvarila središče umetnosti željnih protestantov iz širšega okoliša. Malo po njenem času, leta 1704, je bilo 229 hiš, vključno z Gruberjevo, v Schemmingu podložnih gospodstvu Seisenegg, tako da so svoje davke plačevali Catharini Regini, potem ko je ubožica zgodaj ovdovela. Med njenimi prijatelji se je odlikoval Johan Wilhelm von Stubenberg z bližnjega gospodstva, ki je objavil prvi nemški prevod knjige Francisa Bacona na Dunaju. Delo je posvetil kranjskemu knezu Janezu Vajkardu Turjaškemu (Auerspergu), še preden je nesrečni knez decembra 1669 padel v nemilost in se prisilno vrnil med Kranjce. Za to čast je novopečeni knez daroval Stubenbergovi *Fruchtbringende Gesellschaft* zlato kupo leta 1657 (Bircher 1995, 289; 297; Niederösterreichisches Landesarchiv in St. Pölten, Gemeindearchivalien u. Zunftarchivalien, 1149–1973, Schlossarchiv Seisenegg, Lade C/170; Stadtarchiv Amstetten, urbarium I 1557–1657, urbarium II 1565–1679, urbarium III 1659–1662). Catharina Regina je nameravala privedi cesarja Leopolda I. v protestantsko vero, a ni veliko pomagalo. Ko ji ni uspelo in ji je vdovski stan omogočil dovolj svobode, je leta 1678 skupaj z ostarelo materjo za vedno zapustila podedovano graščino; nikoli se ni vrnila pod domače Alpe, raje se je ponovno poročila v Nürnbergu. Tako je bil ded Gabrijela Gruberja Thomas priča ostremu prerekanju med lokalnimi protestantskimi plemiči in cesarsko oblastjo v času, ko je cesar že zmagal po geslu: kogar regija, njegova religija. Thomasu Gruberju ni bilo lahko. Zapustil je rodno grudo, ki je stoletja redila njegove prednike: odpravil se je na cesarski Dunaj. Zdelo se je, da velikansko mesto ponuja neštete priložnosti; v resnici pa je nanj prežala turška nevarnost.

Gabrijelov ded Thomas se je na Dunaju poročil z Johanovo hčerko, domačinko Catharino Heiss, leta 1671 v cerkvi sv. Mihaela; tisti čas je že opravljal donosno

službo vojaka in mestnega stražarja. Nevesta je bila osem let mlajša; kljub temu je po šestih krstih v domači hiši ostal vdovec. Medtem je namesto vojaških veščin v vele mestu postopoma uveljavljal svojo glasbeno nadarjenost, še posebno po duhomornem turškem obleganju Dunaja leta 1683. Ko si je leta 1697 v znova cvečočem Dunaju za drugo nevesto izbral domala dve desetletji mlajšo mladenko Ano Elizabeto Ecker, je bil že uveljavljen mestni glasbenik; z novo poroko ni prav nič odlašal, saj so bili otroci premajhni za življenje brez matere. Thomasovo povzpetje na dunajski družbeni lestvici lepo orišejo priče pri njegovi drugi poroki, predvsem sorodnik lokalni mestni sodnik Martin Gruber, ki so ga za poročno pričo radi jemali tudi drugi dunajski Gruberji (Sterbbuch Pfare St. Michael 03-01 folio 440; Trauungsbuch Pfare 01 St. Michael).

Tedanje in poznejše dunajsko glasbeno življenje je ponujalo izredne možnosti tudi novim priseljencem, še posebno v okraju Windmühle; tam je pozneje živel mladi Gabrijel Gruber, prav tako pa sloviti glasbenik, Gruberjev starejši sodobnik Joseph Haydn (* 1732; † 1809). Vladavina Leopolda I. je bila v marsičem glasbeno obarvana. Sorodniki Gabrijelove matere so bili glavni načrtovalci dunajskih opernih odrov in naprav pri slovitih baronih Burnacinijih severnoitalijanskega rodu. Ana Sophia, rojena baronica Burnacini, poročena Prämer (Pramro), je bila skupaj s soprogom Ernestom Friderikom krstna botra matere Gabrijela Gruberja, to pa je bila zagotovo velikanska čast.

4. Dunajska mladost poznejših Ljubljancev Gruberjev

Gabrijel Gruber je mladostna leta preživel v samem središču Dunaja, predvsem v 1. okraju na Judenplatzu in severozahodno od tam pri Mariahilf v 6. okraju. Večina njegovih dunajskih sorodnikov je bila krščena in poročena pri sv. Mihaelu in pokopana pri Mariahilf, le najmlajša brata sta bila krščena v dunajski stolnici sv. Štefana. Gabrijelova mati je preživela mladost na Judenplatzu, ki je dobil ime po tamkaj leta 1421 tragično uničenem židovskem getu. Gabrijelov ded glasbenik je bil lastnik hiše v okraju Windmühle, ki so ga leta 1850 s sosednjimi območji Laimgrube, Mariahilf, Gumpendorf in Magdalenengrund združili v sedanji okraj Mariahilf. Laimgrube je bil bržkone najstarejši naseljeni del okraja, kjer so svoj čas pridobivali glino za opeko; ta soseščina je Gabrijelu zagotovo dala misliti, ko je ustanavljal svojo lastno opekarno v Ljubljani. Med prvim obleganjem Dunaja so Turki leta 1529 uničili območje Windmühle. Cesar Ferdinand je predal pogorišče Johannu Francolinu, ki naj bi tam postavil mline na veter; v resnici je zavrtel le enega, vendar pa je bilo to dovolj za poimenovanje kraja na vekov veke. Po drugem obleganju Dunaja se je začelo osredotočeno naseljevanje območja Mariahilf, ki je v okoliš privabilo tudi Gabrijelovega deda, predvsem zaradi pomembne prometnice v palačo Schönbrunn, speljane skozi Mariahilf.

Dunajski stražar in nato glasbenik Gabrijelov ded Thomas je preživel številne Sci-le in Karibde, dokler ni omahnil v 87. letu. V dveh zakonih je pridelal ducat otrok; bil je domala pravi sodobnik Isaaca Newtona, ki pa je ostal zakrknjen samec. Thomasov

sin Matija iz drugega zakona je sledil očetovi poti in prav tako postal uveljavljen dunajski mestni glasbenik. Matijev starejši brat Tobias Abraham, Gabrijelov oče, je najprej poročil Marijo Catharino Wendl, hčerko dunajskega izdelovalca vodnjakov Thomasa. Tobias je pogumno vstopil v srenjo dunajskih obrtnikov, saj si je za poročni priči izbral kar dva kolega: prvi je bil zlatar Peter Niedermayr, drugi pa orožar Johan Ferdinand Muhr (* pred 1695; † po 1766). Posebno Muhr je bil izkušen kovač, ko se je dne 11. 1. 1719 kot vdovec znova poročil in si kmalu pridelal še zadnjega sina.

Žal tudi Tobiasov prvi zakon ni dolgo trajal in kmalu se je kot vdovec moral začeti ozirati za novo materjo svojih dojenčkov. Izbral si je Gabrijelovo mater, katere uradno dolgo ime je bilo Anna Sophia Josepha Huber (Hueber). Bila je sorodnica dunajske tiskarske družine, priseljene iz Nürnberga. Drugi sorodnik, Joseph Daniel von Huber, je narisal zemljevid Dunaja na podlagi skic Josepha Antona Nagela (* 1717; † 1800), ki je raziskoval kranjski Kras leta 1748. Tobiasov tast Thomas Hueber je umrl v 49. letu, borih devetnajst dni pred rojstvom hčerke sirote, prihodnje Tobiasove neveste. V zapisu ob hčerinem krstu je bil Thomasu Hueberju pripisan tiskarski poklic, po drugi strani pa ga zapisa ob smrti in ob pogrebu navajata kot komornika (Bachleitner, Eybl, Fischer 2000; Frank, Frimmel 2008; Dunaj, sv. Mihael, 03-Taufe-0188/19.3.1719; St. Stephan, Wien, Bahrleibuch 03a-046 1717–1718 index 0008; St. Stephan, Wien, 03-19 03-Index-Tod_0030-0031, 02-Tod_0443=Folio 350). Njegov krstni zapis ni naveden v dunajskih mestnih cerkvah sv. Štefana, sv. Mihaela ali naše ljube Gospe (Unsere Liebe Frau zu den Schotten), to pa najbrž pomeni, da se je priselil od drugod. Zagotovo ne drži trditev drugače zanesljivega Edwarda Winterja, ki Thomasu Hueberju pripisuje napačno krstno ime in ga ima za gostilničarja. Navidezno nasprotje med mrliškimi zapisi in zaznamkom ob hčerinem krstu pa morda pomeni, da se je Thomas Hueber iz uspešne nürnberške tiskarske družine s svojimi dunajskimi tiski povzpел do komorniškega položaja. Res pa je, da ni bil med vodilnimi dunajskimi tiskarji svoje družine.

Sirota Anna Sophia Josepha Hueber je brez očeta zagotovo preživela težko mladost na Judenplatzu v 1. dunajskem okraju severno od cerkve Sv. Mihael in severozahodno od sv. Štefana. Zato ni predolgo odlašala in si je že pri osemnajstih izbrala vdovca, uspešnega orožarja Tobiasa, ki mu je prva žena pravkar preminila; njegov najstniški sin in hči sta nujno potrebovala mačeho. Na nevestino tiskarsko družino kaže tudi izbira poročnih priči, med katerima je bil knjigovez ali pa morda železokrivec Ferdinand Baumgartner. Mlada nevesta je kmalu povila prve sinove in Gabrijel se je rodil kot drugi po vrsti. Žal je soproog Tobias kmalu začel bolehati na pljučih zaradi kovinskih hlapov, povezanih z njegovim kovaškim delom; poltretje leto pred njegovo smrtjo novih otrok ni bilo več. Družina je zagotovo živela v tesni povezavi s Cerkvijo, saj so najmanj štirje sinovi Josephe Hueber postali redovniki jezuiti. V njeni zapuščini v ljubljanski vili Podrožnik so popisali portrete petih bratov Gruberjev (Eheverkündbuch Pfare 01, St. Michael, signatura 05-20, slika 03-Traung-0531, folio 529r; Stelè-Možina 1957, 25; AS 309, fasc. XXXV, No. 258, prva stran v sredini; <http://www.ng-slo.si/default.asp?id=86&avtor=72&prikaz=umetnina&ust=1>). Josepha in Tobias sta imela šest ali sedem otrok, vendar je Franz umrl že dan po rojstvu. Krstnega lista prvega od sinov z imenom Tobias ni

nikjer, poznamo pa njegov mrliški zapis z dne 19. 2. 1743, ki mu pripisuje starost dvanajstih tednov ob smrti, obenem pa navaja njegovega očeta Tobiasa; mati po tedanjih navadah ni bila zapisana. Glede na odsotnost krstnega zapisa je morda nastala pomota pri zapisu časovne enote in mrliški zapis velja za najstarejšega Tobiasovega sina iz prvega zakona, Josephusa Joesa Georgiusa Tobiasa (* 1731): ta sin je imel med svojimi krstnimi imeni tudi ime Tobias. Ob mrliškem zapisu je bil star približno dvanajst let (ne tednov!), drugih zapisov o njegovi smrti ali morebitni poroki pa ni bilo. Žal danes ne vemo, kam so prenesli pet portretov bratov Gruber iz vile Podrožnik; nedvomno pa je edini resni kandidat za petega portretiranca Josephin najstarejši sin Josephus Erhardus Gabrijel (* 1738). Mislimo si lahko, da je prav on podedoval očetovo hišo in obrt, čeprav je bil ob očetovi smrti star komaj štirinajst let.

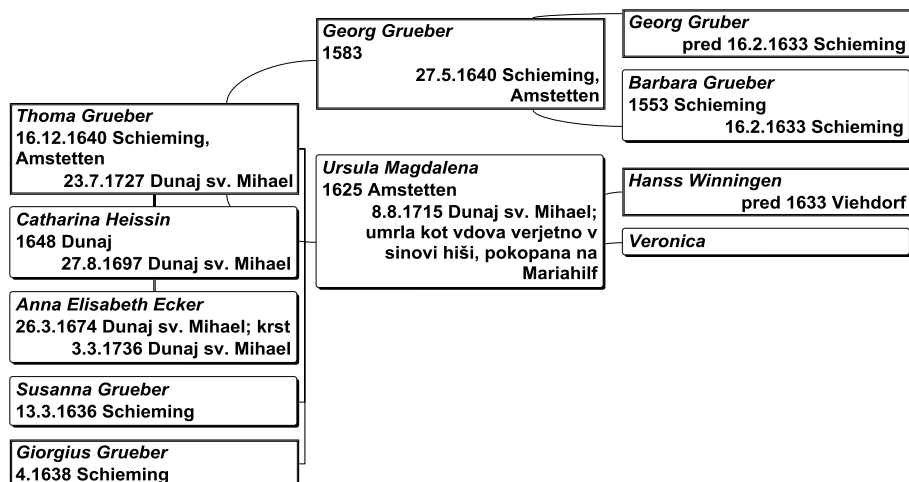
Poklic krstih botrov in poročnih prič ponuja dober vpogled v spremenljivo družbeno okolje, v katerem so živeli predniki Gabrijela Gruberja. Kmet Johan Pyringer in njegova soproga Susana iz bližnjega rudnika pri kraju Vichdorf sta bila krstna botra vsem trem otrokom Gabrijelovega pradedu Georga Gruberja v župniji Amstetten med letoma 1733 in 1736. Druge družine Gruberjev v župniji Amstetten so prav tako rade izbirale Pyringerja za botra, to pa priča o njegovem ugledu. Po preselitvi na Dunaj so krstni botri otrok Thomasa Gruberja seveda imeli povsem drugačne poklice. Pri poroki pradedu Gabrijela Gruberja Georga leta 1633 je bila zgolj ena od prič starejši kmet, drugi dve pa sta bili mestni oziroma grajski pisar in uradnik, torej moža iz Amstettenu ali Seisenegga. Poročni prič, ki sta si jih Thomas Gruber in njegova nevesta izbrala za svojo dunajsko poroko leta 1671, sta bila morda pripadnika Thomasove vojaške enote; žal se je duhovniku zdelo za malo zapisati njun poklic in s tem priskočiti na pomoč sodobnim raziskovalcem. Ob poroki leta 1697 sta si vdovec Thomas in njegova nova nevesta izbrala za priči mestna sodnika iz domačega okraja Windmühle in iz bližnjega okraja Walldt. Njima ob bok sta postavila še dva mestna poslovna moža, izdelovalca platna in izdelovalca lutenj; izdelovalec lutenj je bil, po priimku sodeč, bržkone iz Regensburga. Prav regensburški izdelovalec glasbil lepo ponazarja Tobiasov prehod v novi poklic glasbenika. Thomasov sin glasbenik Matija si je za svojo poročno pričo leta 1745 izbral obrtnika, izdelovalca trakov Joannesa Ferdinandusa Schwesterja.

Thomas Gruber in njegova prva soproga sta imela za svoje prve dunajske otroke krstne botre iz družin Lieckh (Lieck) in Salitter leta 1672, leta 1679 in leta 1681. Po dolgem presledku šestih let sta povila dvojčici (leta 1687); medtem sta si našla povsem nov krog prijateljev, bržkone povezanih z novim Thomasovim glasbenim poklicem. Med njimi sta si potem izbirala krstne botre za svoje otroke: Catharino Barbaro in njenega soproga Wolfganga Bavenfena, prav tako pa več oseb iz družine Hussfeld med letoma 1687 in 1698. Thomas Gruber in njegova druga nevesta sta si spet omislila novo skupino krstnih botrov, med katerimi so bili Joannes Nicolas Klarner s soprogo Anno Sybillo, Martha s soprogom Thomasom Wilflingom in Anna Cordula s soprogom Abrahamom Pollingerjem. Babici pri porodih sta bili Barbara Regina Jacobelin in pozneje Maria Anna Wolf. Gabrijelov oče Tobias Abraham Gruber se resda ni odselil daleč od svojega očeta, zaradi drugačnega poklica pa se je

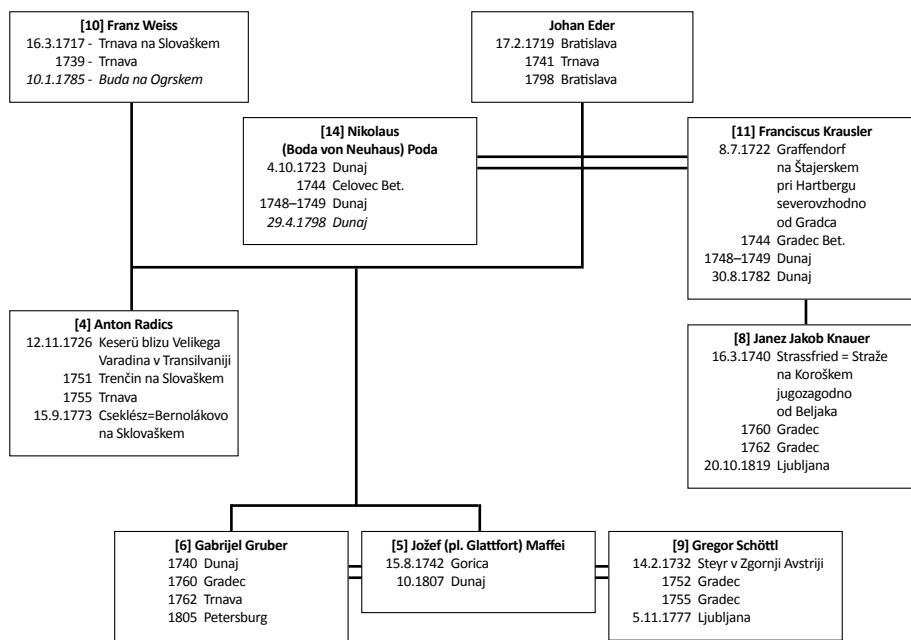
krog njegovih prijateljev povsem razlikoval od očetovih. Tobias Abraham in njegova prva nevesta sta za krstne botre svojih otrok imenovala uradnika tobačne mitnice Joesa Paula Meriolisa leta 1731, Joesa Georgisa z njegovo soprogo Marijo Catharino Hadelfinger (1731–1734) in (Marijo Evo) Regino Edlauer (1732, 1734).

Druga poroka, tokrat z Gabrijelovo materjo, je znova spremenila socialno okolje Tobiasa Abrahama Gruberja. Poročni priči sta postala Ferdinand Baumgartner in Andreas Achtsnit neznanega poklica leta 1737. Pogosta krstna botra Gabrijela Gruberja in njegovih bratov (sester ni imel) sta bila sorodnik Erhardus Gruber in dunajski mestni obrtnik Gabriel Rettenbacher (Rottenbacher, Reggenbacher) skupaj s soprogo Marijo Anno. Babica je bila ponavadi Bernardina (Werndlin). Krstni botri se niso spremenili, niti ko je družina Gabrijela Gruberja zamenjala cerkev sv. Mihaela za sosednjo stolnico sv. Štefana. Zgolj najmlajši sin Anton, poznejši dolgoletni ljubljanski profesor matematike, je imel leta 1750 ob Rettenbacherju še novo krstno botro Francesco Engeledtin. Od tod sklepamo, da s spremembo cerkve krog prijateljev družine Gabrijela Gruberja ni postal drugačen.

Gabrijelov oče Tobias je imel že pred letom 1740 svojo orožarno blizu dedove hiše; naselil se je v Windmühle, v poslopje, imenovano po mladem (ali zelenem) konjiču oziroma jagnjetu. Kot orožar je bil svojevrsten kovač, ki je dokončeval na grobo že izdelane sablje, meče ali nože. Ob krstu sinov dne 5. 10. 1743 in 12. 9. 1744 je Tobias Abraham z družino živel v Lacknerjevi hiši na trgu prodajalcev oglja (Kohl), družina pa je še vedno uporabljala bližnjo cerkev sv. Mihaela. Leta 1745 oziroma kak mesec dni prej ali pozneje so Gruberji začeli uporabljati cerkev sv. Štefana, kjer sta bila krščena najmlajša Gabrijelova brata, svoj čas pa tudi Gabrijelova mati. Preselili so se v Pilgramovo hišo na Dorothe Gasse (danes Hofmühlgasse), še zmeraj v 6. okraju Mariahilf. Stavbo je zgradil sloviti koroško-dunajski arhitekt Franz Anton Pilgram (* 1699 Feldkirchen (Trg); † 1761 Dunaj), oče jezuitskega meteorologa astronoma Antona Pilgrama (* 1730; † 1793). Po Antonu mlajšem so pozneje poimenovali bližnji most. V Pilgramovi hiši je Gabrijelov oče Tobias dočakal tudi poslednjo uro, potem ko mu je delo v suhi vročini orožarne dodobra uničilo pljuča. Pogrebna maša, polna joka najstnika Gabrijela, je bila pri sv. Štefanu. Mati Josepha si je kmalu opomogla; ponovno se je poročila in užila dolgo življenje, polno ponosa na učene sinove, kronano s srečnimi zadnjimi leti na obmestni kmetiji vile Podrožnik južno od ljubljanskega mestnega vrveža.

Slika 3: Predniki deda Gabrijela Gruberja na območju Amstettena.

Slika 4: Akademski predniki Gabrijela Gruberja v Gradcu in v Trnavi. Med letnicama rojstva in smeri sta zapisani leti študija fizike in specializacije matematičnih ved.

Tabela 1: *Krstni botri in poročne priče sorodnikov Gabrijela Gruberja; poševno pisane so ponavljajoče se osebe, v oklepajih pa sorodstvo z Gabrijelom*

Datum rojstva	Ime	Zakrament	Boter/priča	Poklici/naslovi botrov/prič
9. 10. 1633	Georg Gruber, Ursula Winnigen (praded, prababica)	Poroka, sv. Štefan, Amstetten	Gregor Rainer, star 30 let, Martin Stüke, kmet, star 55 let; Hans Dormiger, z gradu, star 40 let	Kmet; pisar
13. 03. 1636	Susanna Grueber (prateta)	Krst, sv. Štefan, Amstetten	Susana, soproga <i>Hansa Pyringerja</i> , kmeta pri rudniku zunaj vasi Viehdorff	Kmet
23. 04. 1638	Gergius Grueber (prastric)	Krst, sv. Štefan, Amstetten	<i>Hans Pyringer</i> , kmet pri rudniku v kraju Viehdorff	Kmet
16. 12. 1640	Thomas Gruber (ded)	Krst, sv. Štefan, Amstetten	<i>Johan Pyringer</i> iz Viehdorffa pri Seissaneckhu (Seiseneegg)	Kmet
25. 10. 1671	Thomas Gruber (ded)	Prva poroka	Georgius Wittmann, Joannes Weinhart	Brez navedbe poklica
4. 08. 1672	Anna Maria (polteta)	Krst	Anna Maria <i>Lieckin</i> , Martius Lieck, Maria <i>Saliterin</i>	
2. 8. 1678	Ignacius Franciscus (polstric)	Krst	Martinus <i>Lieckh</i> , Anna Maria; Matthias <i>Sallite</i> , Maria	
2. 2. 1681	Maria Catharina (polteta)	Krst	Maria <i>Salitterin</i> , Anna Maria Distlingerin, Matthias <i>Salitter</i> , Valentinus <i>Salitter</i>	
11. 6. 1687	Anna Barbara, Catharina Sabina († 15. 12. 1716, poročne priče: vdovec Joan Michael 1687) (polteti)	Krst dvojčic	Joannes Christophorus <i>Huhstest</i> , Anna Sabina, Anna Maria Schmidin, Michael Sicker, Wolfgangus <i>Bavenfen</i> , <i>Catharina Barbara</i> , Margaretha Schandlino	
4. 12. 1689	Maria Eva (polteta, † 23. 3. 1690)	Krst	<i>Catharina Barbara Bavenfen</i> , Eva Cordula Mayhamin, Anna Sabina <i>Huhhfeldin</i> Babica: <i>Barbara Regina Jacobelin</i> à Don Joanna Diatrix	
11. 12. 1690	Sybilla Catharina (polteta, poroka 12. 5. 1716, poročne priče: vdovec Joan Michael Hibert, Petrus Holzer, Tobias Wilfing)	Krst	<i>Joannes Nicolas Klanex</i> in Anna Sybilla, Eva Rosina <i>Hohfingerin</i> Babica: <i>Barbara Regina Jacobelin</i> : à Don Ignazio Veldez	
16. 10. 1697	Thomas Gruber (ded), Anna Elisabetha Ecker (* 26. 3. 1674, Dunaj, sv. Mihael; † 3. 3. 1736, Dunaj, sv. Mihael)	Druga poroka	Johann Rueber, sodnik iz Windmühla, Martin Gruber, sodnik iz Walda, Caspar Diebler, trgovec s platnom (vrvmi), Mathias Regenspurger, lutnjar	Mestna sodnika; trgovec; obrtnik

11. 10. 1698	Joannes Christophorus (stric, † 6. 3. 1717)	Krst	Joannes Nicolaus Klarner, Joannes Chritophorus Hussfeld, Maria Ludmilla (Klarner), Anna Sabina (Hussfeld) Babica: Eva Bremin à D. Ignatio	
9. 9. 1701	Tobias Abraham (oče)	Krst	Tobias Wiffling, Martha, Abraham Polinger, Anna Cordula Babica: Catharina Obangerin à D. Florentis	
7. 2. 1703	Mathias Josephus (stric)	Krst	Abraham Polinger, Tobias Wiffling (Wiffling), Anna Cordula Polingerin Babica: Barbara Conradin à D. Florentio	
26. 12. 1704	Joannes Stephanus (stric, † 11. 8. 1722)	Krst	Franciscus Antonius Wirth, Abrahamus Pollinger Babica: Conradin à D. Casimiro	
30. 3. 1706	Anna Martha (teta)	Krst, sv. Mihael, Dunaj	Anna Pollingerin Babica: Martha Wifflingin	
21. 5. 1711	Maria Catharina Wendlin (Wiendl, Wiendel, prva dedova žena)	Krst, Unsere Liebe Frau zu den Schotten, Dunaj	Krstna botra očetove prve žene: Anna Magdalena Hörzigin, Thomasa, soproga, Justina Stainbekhina, soproga Vitusa Babica: Regina Jacomellin	
19. 3. 1719	Anna Sophia Josepha (po očetovi smrti rojena) Hueber (mati)	Krst, sv. Štefan, Dunaj	Ernestis Fridericis von Prämer (Pramro) in soproga Anna Sophia, rojena baronica Burnacini, Joe Dorfmeister s soprogo Marijo Anno Babica: Barbara Adelmännin	Plemkinja
5. 2. 1730	Tobias Abraham Grueber Maria Catharina Wendlin (prva očetova žena)	Poroka, sv. Štefan, Dunaj	Nevestina starša: izdelovalec vodnjakov Thomas Wendl in Margarita, poročni prič: mestni zlatar Johan Peter Niedermayr, mestni orožar Johann Ferdinand Muhr (Mahr)	Izdelovalec vodnjakov; zlatar; orožar
19. 2. 1731	Josephus (Johann) Joes Georgius Tobias (polbrat)	Krst, sv. Mihael, Dunaj	Joes Paulinus Meriolis, Joes Georgis Hadelffinger Babica: Wolffin à D: Clemente	Višji tobačni carinski blagajnik
2. 8. 1732	Maria Elisabetha Catharina (polsestra)	Krst, sv. Mihael	Catharina Haddlfingerin, Regina Edlauerin Babica: Wolffin à Dr Christophoro Purchard	

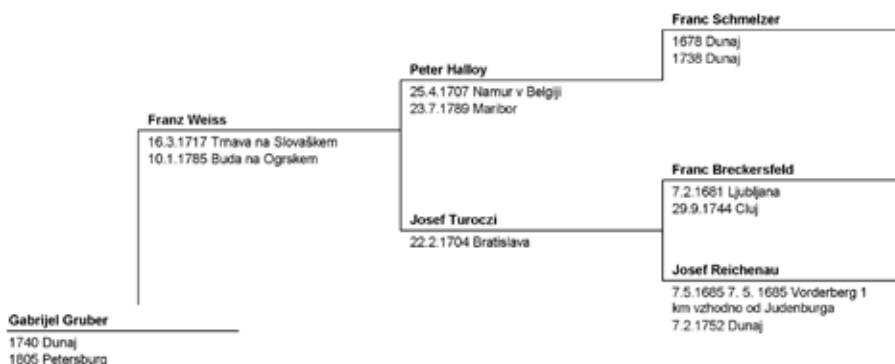
Datum rojstva	Ime	Zakrament	Boter/priča	Poklici/naslovi botrov/prič
6. 9. 1734	Maria Josepha Theresia (polsestra, † 12. 1. 1735)	Krst	Maria Catharina Hadlffingerin, Anna Maria Pfalerin, Maria Eva Regina Edlaurein Babica: Maria Anna Wolffin á S. Dominico	
22. 4. 1737, krst 29. 4. 1737	Tobias Abraham Gruber (oče)	Druga poroka	Andreas Achtsnit, Ferdinand Baumgartner, mestni obrtnik Catharine	Dediči in vdova Ferdinanda Bau- mgartnerja so prebivali na Upper Kärntnerstasse št. 1083
26. 2. 1738	Josephus Erhardus Gabriel Gruber (brat)	Krst	Erhardus Grueber, Gabriel Rettenbacher Babica: Werrndlin á D: Franc: Josepho	
6. 5. 1740	Gabriel Erhardus Jo(hann)es Nepomuce- nus (sam, † 1805)	Krst	Gabriel Reitenbacher, Erhardus Grueber Babica: Berndlin á D: Paulo	
5. 10. 1743	Tobias (brat, † 19. 2. 1742) Franz (brat. † 6. 10. 1743)	Krst Krst	Ni krstnega zapisa ali pa rojen 19. 2. 1731 Babica: Sabina Berndlin, krst v sili	
12. 9. 1744	Tobias Gabriel Jo(hann)es Nepomucenus (brat)	Krst	Gabriel Rottenbacher, Babica: Werrndlin á D: Franc: Josepho	
8. 9. 1746	Joannes Nepomuk (brat)	Krst	Gabriel Reggenbacher Burger s soprogo Marijo Anno Babica Sabina Berndtlin	
26. 3. 1750, krst 27. 3. 1750	Antonius Gabriel (brat, † 1819)	Krst	Gabriel Rettenbacher, mestni obrtnik, Francisca Engeledtin	Obrtnik

5. Akademski predniki Gabrijela Gruberja

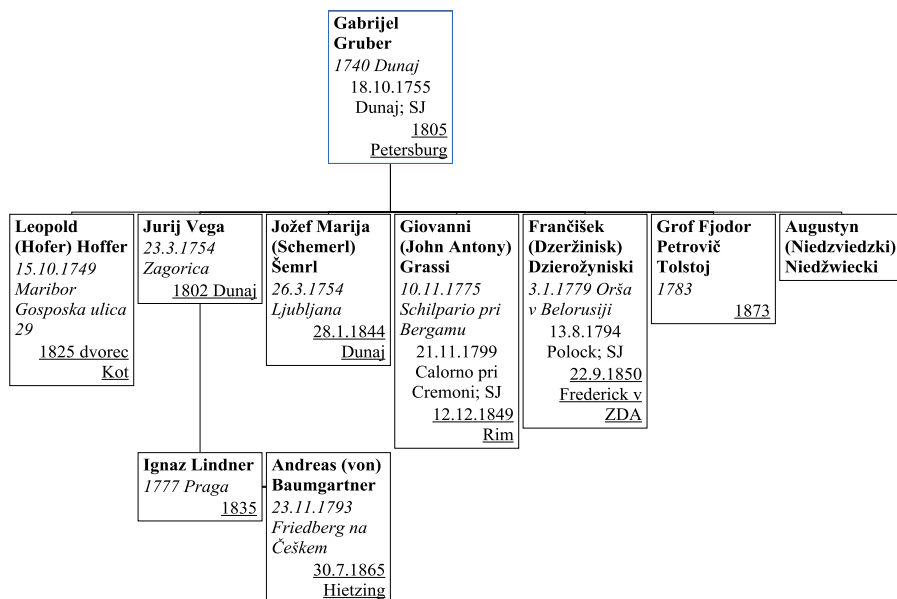
Akademski predniki so po svoji strani prav tako pomembni kakor predniki staršev, seveda predvsem za intelektualni razvoj vsakega posameznika. Kdo so bili profesorji Gabrijela Gruberja in iz katerih šol so izšli? V odgovoru na ti vprašani tiči srž problemov dejanj in nehanj G. Gruberja na Kranjskem. Šolski sistem Stare družbe Jezusove je bil namreč posrečena strogo centralizirana mreža s predavatelji, ki so za sodobne razmere izredno hitro prehajali z enega kolegija na drugi. Nadarjene mladeniče Gruberjevega kova so številni učitelji izurili do potankosti in jim po svoje celo začrtali znanstveno ali politično prihodnost. To še posebno velja za G. Gruberja, ki je zadnje zaobljube opravil v Ljubljani po papeževem breveju *Dominus ac Redemptor Noster*, vendar preden ga je škof Karel Janez grof Herberstein razglasil v ljubljanskem kolegiju dne 29. 9. 1773; s tem je bil G. Gruber že v Ljubljani predviden za pomembnega voditelja jezuitov, ki bo znal ponovno stkati leta 1773 pretrgano mrežo.

Gabrijel Gruber je leta 1759 in leta 1760 študiral filozofijo v Gradcu. Njegov profesor matematike je bil Poda, ki je nedolgo zatem poslal pismo G. Gruberju v Ljubljano, naslovljeno s »prijatelj«: res pristen odnos med profesorjem in študentom, obenem pa priča Gabrijelove nadarjenosti, s katero je kmalu presegel svoje profesorje. Leta 1759 je fiziko v Gradcu predaval Eder, leta 1760 pa Krausler. Leta 1762 je bil mladi Gabrijel repetitor matematike v Trnavi pod poveljstvom profesorja astronomoma Weissa. Iz teh podatkov lahko sestavimo akademske prednike Gabrijela Gruberja po obeh vejah, po tisti v Gradcu in po poznejši v Trnavi.

Gabrijel Gruber je na podlagi svojih graških in trnavskih študijev postal prvovrsten ljubljanski profesor mehanike, brodarstva in astronomije. Med njegovimi glavnimi ljubljanskimi študenti morda kaže izpostaviti predvsem tri: arhitekta Leopolda Hofferja, Gruberjevega naslednika na ljubljanski katedri, Jožefa Marijo Šemrla in matematično najbolj nadarjenega Jurija Vega. Vegov študent Lindner je v prenovljenih okoliščinah tehniško-matematičnega izobraževalnega sistema v habsburški monarhiji postal akademski prednik večine pomembnih profesorjev v monarhiji, vključno z območjem sodobne Slovenije.

Slika 5: Gruberjevi neposredni akademski predniki glede na njegovo specializacijo matematičnih ved v Trnavi.

Slika 6: Najpomembnejši akademski potomci Gabrijela Gruberja med njegovimi ljubljanskimi in ruskimi študenti; pod njimi so akademski potomci Gruberjevega študenta Vega.

6. Sklep

Gabrijela Gruberja štejemo med najpomembnejše ljubljanske jezuite. Kakor vsak uspešen znanstvenik se je opiral na ramena velikanov. Naučili so ga znanja, s katerim je zgradil svojo kariero. Velikani so bili seveda Gruberjevi starši, njegovi profesorji, prav tako pa raznovrstni sodelavci, večinoma navdušeni nad novostmi, ki jih je ponujala prenova jezuitske znanosti izpod peresa Rudjera Boškovića.

Gabrijel Gruber je kalil svoje znanje na različnih univerzah habsburške monarhije. Svojih inženirskih umetnosti se je naučil predvsem v Gradcu in v Trnavi. Raziskava je pokazala, kako številna in mogočna je bila organizacija, ki mu je omogočila uspeh. Izobraževalna mreža Stare družbe Jezusove z monopolom v katoliških deželah je bila izjemno uspešna in jo lahko obravnavamo z danes priljubljeno teorijo mrež (network), nakazano v tem prispevku.

Svoja najbolj plodna inženirska leta je Gabrijel Gruber posvečal urejevanju rečne plovbe na območju sedanje Slovenije tako na Kranjskem kakor na Štajerskem. Res se je pozneje marsikaj izničilo zaradi sprememb prometnega režima, ki so na površje privedle železniški promet.¹

¹ Za dostavo številnih pomembnih uporabljenih podatkov se zahvaljujem vodji domoznanske zbirke in medknjižnične izposoje knjižnice Franceta Bevka v Novi Gorici, Ireni Tul, prav tako pa dr. Petru G. Tropperju iz arhiva škofije Krka (Archiv der Diözese Gurk).

Reference

Arhivski viri

AS 309 – Arhiv Republike Slovenije v Ljubljani, zapuščinski inventar, lit. S, fasc. XXXV, No. 258, zapuščinski inventar matere Gabrijela Gruberja.

Niederösterreichisches Landesarchiv in St. Pölten, Gemeindecarchivalien u. Zunftarchivalien, 1149–1973, Schlossarchiv Seisenegg, Lade C/170.

Stadtarchiv Amstetten, urbarium I 1557–1657; urbarium II 1565–1679; urbarium III 1659–1662.

Župnijske matične knjige

- Amstetten, Taufbuch Pfare St. Stephan.
- Dunaj, Sterbbuch Pfare St. Michael 03-01.
- Dunaj, Trauungsbuch Pfare 01 St. Michael.
- Dunaj, Eheverkündbuch Pfare 01 St. Michael.
- Dunaja, Taufbuch Pfare 01 St. Michael.
- Dunaj, Bahrleibbuch Pfare St. Stephan. Spletni viri

Spletni viri

G. Gruber v matematičnem akademskem rodoslovnem projektu. B.l. <http://genealogy.math.ndsu.nodak.edu/id.php?id=140923> (pridobljeno 1. 12. 2014).

Umetnije v vili Podrožnik Gruberjeve matere. B.l. <http://www.ng-slo.si/default.asp?id=86&avtor=72&prikaz=umetnina&ust=1> (pridobljeno 1. 12. 2014).

Druge reference

Bircher, Martin. 1995. The »splendid library« of the Counts of Auersperg in Ljubljana. V: *The German Book: 1450–1750*, 285–297. John L. Flood in William A. Kelly, ur. London: British Library.

Catalogus personarum & officiorum provinciae Austriae Societatis Jesu. Pro anno ... Dunaj: s. n.

Bachleitner, Norbert, Franz M. Eybl in Ernst Fischer. 2000 *Geschichte des Buchhandels in Österreich*. Wiesbaden: Harrassowitz.

Fejér, Josephus. 1982. *Defuncti primi saeculi Societatis Jesu: 1540–1640*. Rim: Institutum Historicum S. I.

---. 1985; 1986; 1990. *Defuncti secundi saeculi Societatis Jesu: 1641–1740*. Zv. 1–5 (S–Z). Rim: Institutum Historicum S. I.

Fischer, Karl Adolf Franz. 1978. Jesuiten-Mathe-matiker in der deutschen Assistenz bis 1773. *Archivum Historicum Societatis Jesu* 47, št. 93:159–224.

---. 1987. Die Kaschauer und Tyrnauer Jesuiten-Universitäten im 17. und 18. Jahrhundert: Namenlisten des Professoren. *Ungarn-Jahrbuch*. Zv. 15, 117–185 München: Trofenik.

Frank, Peter R., Johannes Frimmel, ur. 2008.

Buchwesen in Wien, 1750–1850: kommentiertes Verzeichnis der Buchdrucker. Wiesbaden: Harrassowitz.

Geelhaar, Margot. 2010. Maria Theresia und der Österreichische Erbfolgekrieg. Doktorsko delo s področja klasične filologije. Univerza na Dunaju.

Gemeinnütziges Schema der kaiserl. königl.

Haupt- und Residenzstadt Wien. 1779. Dunaj: Joseph Gerold.

Lukács, Ladislaus. 1987. *Catalogus generalis seu Nomenclator biographicus personarum Provinciae Austriae Societatis Jesu (1555–1773)*. Zv. 1. Rim: Institutum Historicum S. I.

---. 1988. *Catalogus generalis seu Nomenclator biographicus personarum Provinciae Austriae Societatis Jesu (1555–1773)*. Zv. 2–3. Rim: Institutum Historicum S. I.

Schweickhardt, Franz Xavier Joseph baron Sickin-

gen. 1837. *Darstellung des Erzherzogthums Österreich unter der Ens, durch umfassende Beschreibung aller Burgen, Schlösser, Herrschaften, Städte, Märkte, Dörfer, Rotten etc. etc., topographisch-statistisch-genealogisch-historisch bearbeitet und nach den bestehenden vier Kreis-Vierteln [alphabetisch] gereiht, 1831–1841*. Zv. 9. Dunaj: Wallishausser.

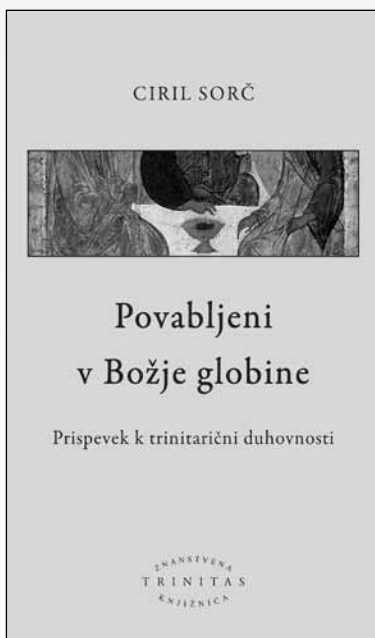
Sommervogel, Carlos. 1890–1900. *Bibliothèque de la Compagnie de Jésus: Première partie: Bibliographie par les Pères Augustin et Aloys de Backer; Nouvelle Édition par Carlos Sommervogel, S. J. Strasbourgeois*. Zv. 1–9. Bruselj, Pariz: Province de Belgique.

Steska, Viktor. 1905. P. Gabriel Gruber. *MMK [Mittheilungen des Musealvereins für Krain]*, 43–46.

Stoeger, Joannes Nepomuk. 1855. *Scriptores Provinciae Austriacae Societatis Jesu ab ejus origine ad nostra usque tempora*. Zv. 1–2. Viennae [Dunaj]: Typis congregationis Mechitharisticae.

Stelè - Možina, Melita, ur. 1957. *Umetnost baroka na Slovenskem*. Vodnik po umetnostnih zbirkah Narodne galerije 2. Ljubljana: Narodna galerija.

Winter, Eduard. 1960/1961. Gabriel Gruber. V: *Neue Deutsche Biographie*. Zv. 7. Berlin: Duncker & Humblot.

Ciril Sorč

**Povabljeni v božje globine:
prispevek k trinitarični duhovnosti**

»Duhovna teologija« si prizadeva razumeti, kar je pomembno za naš odnos do Boga. Izraz »duhovna« se na eni strani nanaša na Svetega Duha in označi človekov življenjski odnos do njega. Na drugi strani pa se more izraz »duhovna« nanašati bolj neposredno na razsežnost človekovega življenja, katere središče je srce, duša. Čeprav ta dva vidika duhovnosti izhajata iz različnih korenin: prvi iz bibličnega pojmovanja o Božjem Duhu in verske resnice o Sveti Trojici, drugi pa iz psihološkega sveta dojemanja in doživljanja, se medsebojno dopolnjujeta in razlagata. To dvojno vsebino ima pred očmi avtor v svojem »približevanju« duhovni teologiji: skrivnost bivanja in odrešenjskega delovanja troedinega Boga ter človekovega celostnega spoznavanja Boga in vključevanja v njegovo trinitarično življenje. Skrivnost, ki se nam dozdeva tako odmaknjena in nedojemljiva, je v resnici prostor naše uresničitve.

Ljubljana: Teološka fakulteta, 2011. 253 str. ISBN 978-961-6844-07-9. 13 €.

Knjigo lahko naročite na naslovu: **TEOF-FRS, Poljanska 4, 1000 Ljubljana;**

e-naslov: **frs@teof.uni-lj.si**